

ЗЕРНОФУРАЖНЕ ВИРОБНИЦТВО – ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ СВИНАРСТВА У ГОСПОДАРСТВАХ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Т. Я. Іваненко, кандидат економічних наук, доцент
Миколаївський національний аграрний університет, Україна

Ефективне функціонування свинарства вимагає збільшення обсягів і стабільності виробництва зернофуражних, в тому числі зернобобових культур за рахунок удосконалення структури посівів, впровадження нових сортів з підвищеною концентрацією перетравного протеїну та інших поживних речовин.

Ключові слова: економічна ефективність свинарства, зернофуражні культури, зернобобові культури, дефіцит зернофуражу.

Постановка проблеми. Забезпечення ефективного розвитку свинарства визначаються біологічними, технологічними і організаційно-економічними особливостями розвитку галузі. Перебування свинарства як в Україні, так і в Миколаївській області у критичному стані, пов'язано з тим, що сільськогосподарські підприємства несуть збитки від реалізації у зв'язку з існуючим диспаритетом цін на виробничі ресурси та вироблену продукцію.

Негативно на розвиток свинарства впливає нераціональне використання власної кормової бази, що пояснюється експортом фуражного зерна, а також низька якість рослинних кормів не дозволяють збалансувати раціони за багатьма важливими показниками і насамперед за енергією і протеїном [1].

Однією з причин дефіциту протеїну є те, що в групі концентрованих кормів переважає не фуражне, а продовольче зерно, зокрема озима пшениця, зерно якої за біологічною повноцінністю, поживністю та вмістом перетравного протеїну серед зернових злакових культур посідає одне з останніх місць.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значне скорочення виробництва продукції тваринного походження обумовило різке зростання роздрібних цін на виготовлені з неї продукти харчування. А це, у свою чергу, у зв'язку з низькою платоспроможністю соціально незахищених верств населення призвело до скорочення споживання м'яса і м'ясних продуктів, що ставить під загрозу продовольчу безпеку країни.

Недостатня забезпеченість тварин кормами, низька якість рослинних кормів не дозволяють збалансувати раціони за багатьма важливими

показниками і, перш за все, за енергією і протеїном. Рослинні корми є основою міцної кормової бази, яка необхідна для успішного розвитку тваринництва.

Загальне виробництво зерна в регіоні у 2013 році складає 4,4% загальнодержавного обсягу. Господарствами усіх категорій зібрано 2803,8 тис. т зерна, з якого 1157,9 тис. тонн або 41,3% було використано на фуражні цілі. Значно скорочуються обсяги виробництва таких фуражних культур як овес, жито, горох, які дозволяють збалансувати раціони за багатьма важливими показниками і насамперед за енергією і протеїном. Використання товарних зернових культур на фуражні цілі спричинює перевитрачання кормів і, як наслідок, підвищення собівартості продукції тваринного походження.

Метою досліджень є аналіз економічної ефективності галузі свинарства у господарствах Миколаївської області, опрацювання економічних, та організаційно-технологічних резервів підвищення економічної ефективності її ведення, в тому числі розширення посівів зернофуражних культур з метою забезпечення галузі свинарства якісними кормами.

Матеріал і методика дослідження. Ситуації, яка склалася у вітчизняному свинарстві, приділяється увага багатьох фахівців. Аналіз існуючих методологічних і методичних підходів вирішення проблем економічної ефективності галузі свинарства, від якої залежить продовольча безпека держави, свідчить, що чисельні аспекти вивчені недостатньо, зокрема недостатньо висвітлені питання збільшення обсягів і стабільності виробництва зернофуражних, у тому числі зернобобових культур, особливо – у південно-західному степу Причорномор'я (де розташована Миколаївська область).

Виклад основного матеріалу дослідження. Традиційною галуззю для сільськогосподарських підприємств Миколаївської області є свинарство. Біологічно-господарські особливості свиней зумовлюють пріоритетність цієї галузі.

Станом на 1 січня 2014 року, за даними державної служби статистики Миколаївської області, з 219 підприємств, що займалися тваринництвом, 47,5% – які мали свиней [3].

Аналіз динаміки поголів'я свиней (табл. 1) за період 2000...2013 рр. свідчить, що темпи приросту поголів'я в Миколаївській області складатиме 7,5%. Слід відмітити, що за останні 2011...2013 рр. спостерігається тенденція до скорочення поголів'я.

Виробництво свинини у господарствах Миколаївської області у 2013 році порівняно з 2000 роком збільшилося на 2,3 тис. т.

Метод групування дозволяє майже рівномірно, з інтервалом варіації 5 тис. гол. розподілити райони Миколаївської області залежно від

чисельності поголів'я свиней на три групи.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика темпів розвитку свинарства

Роки	Поголів'я, тис. гол.		Валове виробництво, тис. т	
	Україна	Миколаївська область	Україна	Миколаївська область
2000	2414,4	136,8	117,6	3,3
2005	2602,4	140,2	198,8	4,0
2010	3625,2	166,9	411,8	5,9
2011	3319,2	155,9	451,7	5,9
2012	3556,9	139,6	487,0	5,5
2013	3878,9	147,1	559,3	5,6
Темп приросту, %	60,7	7,5	475,6	69,6

Максимальна чисельність поголів'я в 2013 році утримується в Первомайському районі – 18,4 тис. гол., що складає 12,5% загального поголів'я свиней по області. Мінімальне значення цього показника спостерігається в Снігурівському та Березнегуватському районах, де поголів'я свиней складатиме 4,0 та 4,2 тис. гол., відповідно.

Більшість виробників Миколаївської області не здатні конкурувати на внутрішньому ринку із закордонними виробниками м'яса та м'ясопродуктів зі свинини за собівартістю та ціновими показниками.

За період з 2000 по 2013 роки в усіх господарствах Миколаївської області загальне поголів'я свиней збільшилося на 10,3 тис. гол. На збитковість свинарства вплинуло подорожчання виробничих ресурсів і, як наслідок, підвищення собівартості продукції свинарства. Останній показник у звітному 2013 році зріс, порівняно з 2000 роком, у 2,2 раза. Високі виробничі витрати та низька закупівельна ціна на продукцію свинарства протягом досліджуваного періоду спричинює збитковість галузі. У 2013 році на кожну авансовану гривню у свинарство отримано 29,3 коп. збитку (табл. 2).

Низький рівень продуктивності пояснюється насамперед неповноцінною годівлею. Одним з шляхів підвищення продуктивності та здоров'я поголів'я є використання фуражу, якій містить достатньо енергії, протеїну, оптимальний набір амінокислот та використовується збалансовано. Нестача кормового зерна відповідної якості компенсується продовольчим. Тому, вкрай необхідно вдосконалювати структуру виробництва фуражу, збільшувати обсяги ячменю, кукурудзи та зернобобових (гороху, нуту, вика, кормовий люпин).

**Економічна ефективність виробництва продукції свинарства
у Миколаївській області**

Показники	Роки					
	2000	2005	2010	2011	2012	2013
Поголів'я свиней, тис. гол.	136,8	140,2	166,9	155,9	139,6	147,1
Середньодобовий приріст свиней, г	102	222	268	265	273	296
Валове виробництво, тис. т	3,3	4,0	5,9	5,9	5,5	5,6
Витрати корму на одну ум. гол., ц к. од.	20,45	12,05	9,10	9,27	8,80	7,97
з них концентрованих	16,30	10,49	8,56	8,77	8,38	7,66
Витрати корму на 1 ц приросту, ц к. од.	25,4	12,6	7,7	7,3	6,7	6,3
Одержано поросят на одну свиноматку, гол.	6,3	12,2	10,2	10,3	10,8	12,0
Середня вага однієї голови при реалізації, кг	104	111	116	117	107	115
Собівартість 1 ц свинини, грн	904,35	893,77	1394,39	1605,68	1941,52	1999,85
Ціна реалізації 1 ц, грн	1415,31	950,08	1779,24	2100,23	1413,87	1413,27
Збитковість, %	56,5	6,3	27,6	30,8	27,2	29,3

Одна з головних причин дефіциту відповідних видів зернофуражу для потреб тваринництва в Миколаївській області є його нераціональне за структурою виробництво та використання. В області вже давно існує необхідність удосконалення структури зернового клину щодо збільшення питомої ваги зернофуражних культур, яка у 2013 році становила 34,5% замість необхідних 65...70%, як у розвинутих країнах світу.

В розрізі зернової групи в господарствах усіх категорій значно зменшилися площі посівів озимого ячменю, жита. Слід відмітити низьку питому вагу зернобобових культур в загальній площі посівів. У 2013 році в сільськогосподарських підприємствах цей показник склав 0,7%.

За дослідженнями Петриченка В. Ф., вдосконалення структури зернофуражних культур повинно бути спрямовано на її приведення у відповідність до потреб тваринництва. Зокрема, для збільшення частки кукурудзи в комбікормах з 15 до 25...30%, пшениці зменшити до 20...25%, зернобобові (соя, горох, кормові боби, вика та інші) довести до 12%.

Виробництво макухи і шротів довести до 3 млн т, а на перспективу – до 4 млн т [2].

Висновки. Однією з причин низької ефективності ведення свинарства у підприємствах Миколаївської області є недосконалість структури посівів зернофуражних культур. Низька питома вага зернобобових культур призводить до незбалансованості кормових раціонів, перевитрачання корму, низької продуктивності та, як наслідок, підвищення собівартості виробленої продукції.

В переважній більшості господарств області порушуються сучасні технологічні стандарти вирощування і, значною мірою, не дотримуються вимоги повноцінної годівлі свиней.

Збільшення питомої ваги зернофуражних культур до 65...70%, переведення виробництва свинини на ресурсозберігаючі інноваційні технології дозволить забезпечити конкурентоспроможну собівартість продукції та швидке нарощування виробництва свинини.

Список використаних джерел:

1. Ефективність виробництва та використання кормів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/vldau/APK/2011_18_1/files/11vofpau.p
2. Петриченко В. Ф. Стратегія розвитку кормовиробництва / В. Ф. Петриченко, О. В. Корнійчук // Корми і кормовиробництво. – 2012. — Вип. 73. — С. 3—10.
3. Сільське господарство Миколаївщини 2014 : Стат. зб. / за ред. З. А. Лук'яненко. — Миколаїв, 2014.

Т. Я. Иваненко. Зернофуражное производство – важный фактор эффективного развития свиноводства в хозяйствах Николаевской области.

Эффективное функционирование свиноводства требует увеличения объемов и стабильности производства зернофуражных, в том числе зернобобовых культур за счет совершенствования структуры посевов, внедрение новых сортов с повышенной концентрацией переваримого протеина и других питательных веществ.

Ключевые слова: экономическая эффективность свиноводства, зернофуражные культуры, зернобобовые культуры, дефицит зернофуража.

T. Ivanenko. Grain feed production is an important factor of pig breeding development in Mykolayiv farms.

Effective functioning of pig production requires an increase in production and stability of grain feed production, including legumes by improving the structure of crops, new varieties with higher concentration of digestible protein and other nutrients.

Key words: economic pig efficiency, grain feed culture, legumes, forage deficit.